

Forfatter: Hauch, Carsten

Titel: Poetiske Arbejder. - 1929

Citation: Hauch, Carsten: "Poetiske Arbejder. - 1929", i Hauch, Carsten: *Poetiske Arbejder. - 1929*, udg. af POUL SCHJÆRFF, 1926-29, s. VIII. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-hauch03val-shoot-idm140718942007184/facsimile.pdf> (tilgået 07. maj 2024)

Anvendt udgave: Poetiske Arbejder. - 1929

III.

Den grønne Bog er mig en Ranke,  
Som, fuld af Druer søde, blanke,  
Mig lokker hid til liflig Lyst;  
Og tager jeg mig for at sanke,  
En Fest de skabe i mit Bryst.

Med disse kønne Ord hyldes Hauch af Christian Winther, der selv som tressaarig 1855 med »Hjortens Flugt« havde vist, at Aandens Friskhed kan bevares trods graa Haar. »Den grønne Bog« er »Lyriske Digte og Romancer«, som Hauch udsendte 1861, en Versebog, der ved sit rige Indhold maa vække Beundring, en Beundring, der stiger, naar man gør sig klart, at Værket er en halvjaarsaars Mands Frembringelse, et Vidnesbyrd om en levende, stærk og frisk Aand.

Mere end Halvparten af Bogen optages af »Valdemar Atterdag«, et romantisk Digt, hvormed Hauch efter sin Digerskoles Mønster forsøgte sig i Epos'ets Form og i Stoffet paany kappedes med Ingemann. Denne Romancecyklus kan — efter Vilhelm Andersen — ikke som Helhed staa Maal med Oehlenschlägers »Helge« eller Ingemanns »Holger Danske«; vistnok ejer »Valdemar Atterdag« ikke »Helges« anskuelige Plastik eller »Holger Danskes« folketyperiske Præg; dog er det et værdifuldt Digterværk ved sin inderlige lyriske Stemning og ved Karakteristikken af Hovedpersonerne; og — der hvor Sammenligningen rettelig bør anstilles — i Behandlingen af Tovekstoffet overgaar det langt Ingemanns tilsvarende og slutter sig smukt til den lange Række poetiske Arbejder, der er fremkaldt af dette dragende Sagnstof.

Emnet blev allerede i det 18. Aarhundrede strejft af den snurrige Barokpoet Wadskiær, i det 19. Aarhundrede har Sagnet fristet mange Poeter, baade smaa og store. Vi holder os til de sidste. Ingemanns Digt »Kong Valdemars Jagt« (»Paa Sjølund's fagre Sletter«) 1816 er kønt og stemningsfuldt, Kongens Jagt opfattes kristelig-moraliserende som en Straf,

VIII

— fordi han jagede i Kirketiden: Jagten skildres nærmest som en Herremands Nedriden af Bondens Ager, der er ikke over Digtet den Fart og det Vejr som over Hauchs tilsvarende. 1834 vender Inge-mann i »Prins Otto af Danmark« tilbage til Emnet; Valdemar og Tove er ikke Romanens Hovedperso-ner, og de vinder ikke den milde Skjalds Behag, Tove er letfærdig, Valdemar er ham for kold og klog, selv om hans Dygtighed anerkendes:

Og vandt han ikke de danske Sjæle,  
Han vandt dog et mærkeligt Eftermæle,

hedder det i »Dronning Margrete« fra 1836.

Oehlenschläger følte sig ogsaa beføjet til at ud-tale sig om dette poetiske Emne, hvilket skete i Digtet »Valdemar Atterdags Grav« (fra »Fyensrei-sen« 1835). Musen har her svigtet Digteren, der i de Aar befandt sig i en aandelig Bølgedal;\*) heller ikke Henrik Hertz's Drama »Valdemar Atterdag«, skrevet 1837, kan siges at være fremragende, hvor-for det forbigaas i Tavshed. Til Gengæld er J. L. Heibergs »Syvsoverdag« 1840 et overlegent Arbejde, spillende i Filisteriets og Poesiens to Verden-er. Fra Tovesagnet er to Motiver hentet: Trylleringen og den vilde Jagt. Smukke lyriske Digte betegner Stem-ningens Højdepunkter; skøn i Form som i Indhold er Sangen om Kongens Sorg, da han har mistet Tove; og kort, klart og stemningsvækkende er det lille Digt om den vilde Jagt: »Ved Kvæld, ved Nat, I Skov, i Krat — Jægerne fare.« Samme Motiv har Heiberg senere udspundet i Digtet »Valdemars Taarn i Vordingborg« (i »Danmark. Et malerisk Atlas«, 1842). Det staar under Digtene i »Syvsover-dag« og mangler disses suggestive Stemning. Fra samme Aar er H. C. Andersens nydelige Digt »Gur-re« (»Hvor Nilen vander Ægypterens Jord«). Et mesterligt lille Arbejde er Chr. Winthers Digt: »Kong Wolmer paa Reisen« (»Nye Digte«, 1851);

\*) se »Sorauer-Bladet«, 6. Aarg., S. 59.

Kongen rider til sin elskede Tove paa Gurre; let, fint og følsomt skildret, især i Strofen om Toves Tryllemagt. Allerede 1825 havde Chr. Winther i Romancen »Henrik og Else« tegnet Valdemar Atterdag, lyst og muntert fremhævende og forsvarende Kongens Karakter.

Hauchs »Valdemar Atterdag« er en Romancekreds; langsomt, men ikke for langsomt, med den episke Digtningens Ro og gode Tid, føres Handlingen frem gennem Kredens 29 Digte. For de 18 af disse, Hovedparten, der indeholder den almindelige Fortælling, har Hauch anvendt den gamle germanske Nibelungenstrofe med de fire Langvers, som det blev overført til Dansk, med tre Trykstavelser i hvert Halvers, uden den tyske Grundforms fire Trykstavelser i ottende Halvers; Strofen er efter Oehlsenschlägers Mønster og Hauchs Natur behandlet med Værdighed og Vægt, det er ikke den lette og smidige »Chr. Winther-Strofe« fra »Hjortens Flugt«; begge Behandlingsmaader er berettigede og viser saavel Verseformens Elasticitet som vore Digteres formelle Alsidighed. For de mere lyriske Partier er valgt andre Former: Folkevisevers med eller uden Omkvæd, Folkevisevers med Præg af Nibelungenverset, urimede, trokæiske Former af spansk Karakter. Finest i metrisk Henseende er »Den vilde Jagt«, begyndende i dalende Rythme, Trokæer, og endende i stigende Rythme, hvorved der ogsaa i Formen gives et Indtryk af Jagtens vilde Fart.

De ovenfor omtalte litterære Behandlinger af Tovesagnet før 1861 har Hauch naturligvis kendt; desuden har han studeret Sagnet's Udvikling og den videnskabelige Litteratur. Folkevisernes Tove hører historisk hjemme under Valdemar den Store; omkr. 1600 henlægges Arild Huitfeldt Sagnet til Valdemar Atterdags Tid og fortæller, at Tove stammer fra Rügen; Peder Syv ændrer i sin Folkevisseudgave af 1695 Dronningens Navn til Helvig; i første Halvdel af det 18' Aarhundrede forholdt man sig gennem-

X

gaende kritisk overfor Viserne, Gram kalder Tovevisen »den lumpne Vise«, men efterhaanden accepteres den urigtige Henlæggelse af Tiden til Valdemar Atterdag; allerede Erik Pontoppidan gør i »Annales« (II, 43, 64, 217) Tove til Henning Podebusks Søster. Hauch har vel kendt disse Værker, men rimeligvis skaffet sig almindelig Orientering hos Suhm, der i »Historie af Danmark«, Bd. 13, udgivet 1826, men naturligvis skrevet før 1798, Forfatterens Dødsaar, følger sine Forgængere. Det poetiske Vise og Sagnstof har Hauch videre efterlæst i »Udv. danske Viser fra Middelalderen«, udg. af Abrahamson, Nystrup og Rahbek 1812—14, og i Thieles Folkesagn 1818—23 (samt udvidet Udgave 1843); han har herfra hentet flere Enkeltheder. Om et Par andre Enkeltheder kan følgende Forklaringer opstilles: Navnet paa Hr. Eckhards Svend, Ditlef, er kendt fra Svend Grathe (brugt i Hauchs Tragedie fra 1841) og stammer fra Saksens 14' Bog; i Manuskriptet til »Valdemar Atterdag« kaldes han først Strange, men dette Navn er overstreget, sagtens fordi det vilde minde for meget om Hovedpersonen i »Hjortens Flugt«, der vel i nogen Grad har bidraget til Fremkomsten af Hauchs Værk. Heksen eller Troldkvinden minder om den tilsvarende i Oehlenschlägers »Helge«, og Biskop Erlands Navn er sikkert hentet fra »Axel og Valborg«.

## IV.

Digtets *Komposition* er en episk-lyrisk fremadskridende Udvikling af Handlingen: Valdemars og Toves Kærlighedshistorie, dens korte Lykke, dens voldsomme Udslettelse, Kongens stædige Bitterhed og gudløse Endeligt. Det første, i alle Maader lydfrie Digt »Falken« indeholder i et Symbol det hele Epos' Handling og Idé: Listen overfor Kraften, der sejrer tilsidst, givet under Form af Kampen mellem Hejren og Falken. Denne Indgang er ægte episk og